

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS GIUSEPPE TESAURO

18 päivänä joulukuuta 1997 *

1. Ranskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö Somaco SARL (jäljempänä Somaco) on vaatinut esillä olevalla valituksella Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen asiassa Asia Motor France ym. vastaan komissio 18.9.1996 antaman tuomion¹ siltä osin kuin siinä hylättiin kantajan vaatimukset 13.10.1994 tehdyn komission päätöksen (jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamisesta ja vahingonkorvausvaatimukset. Lisäksi Somaco vaatii tuomioistuinta EY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan nojalla ratkaisemaan asian lopullisesti itse kumoamalla riidanalaisen päätöksen osittain ja velvoittamalla komission maksamaan vahingonkorvausta.

Asiaa koskevat tosiseikat

2. Tuomioistuimessa vireillä oleva asia on viimeinen vaihe monimutkaisesta riidasta komission ja eräiden sellaisten yritysten välillä, jotka tuovat Ranskaan ja myyvät siellä muissa Euroopan yhteisön jäsenvaltioissa vapaaseen vaihdantaan hyväksyttyjä japanilaismerkkisiä ajoneuvoja.

Asian merkitykselliset vaiheet voidaan tiivistää seuraavasti.

3. Neljä japanilaisten ajoneuvojen rinnakkaistuoja (Asia Motor France, Cesbron, Monin Automobiles ja Europe Auto Service) kantelivat komissiolle siitä, että viisi samasta maasta ajoneuvoja tuovaa hyväksyttyä maahantuoja (Sida Toyota France, Mazda France Motors, Honda France, Mitsubishi Sonauto ja Richard Nissan SA), joita ne syyttivät lainvastaisesta yhteistoiminnasta, rikkovat perustamissopimuksen 30 ja 85 artiklaa. Kantelijoiden mukaan edellä mainitut viralliset maahantuojat olivat luvanneet Ranskan viranomaisille, että ne eivät myy Ranskan mannermaa-alueella ajoneuvoja enempää kuin 3 prosenttia niiden ajoneuvojen määrästä, jotka koko Ranskan alueella on rekisteröity edeltävän kalenterivuoden aikana. Tähän lupaukseen liittyi sopimus kiintiöiden jakamisesta tiettyjen arviointiperusteiden mukaisesti.

Koska komissio ei ryhtynyt kanteluiden johdosta mihinkään toimenpiteisiin, kantelijat nostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa laiminlyönti- ja vahingonkorvaus-

* Alkuperäinen kieli: italia.

¹ — Asia T-387/94, Asia Motor France ym. v. komissio, tuomio 18.9.1996 (Kok. 1996, s. II-961).

kanteen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien totesi asiassa *Asia Motor France* ym. vastaan komissio 18.9.1992 antamassaan tuomiossa, ² että siltä osin kuin kanne koski laiminlyöntiä ³ lausunnon antaminen raukesi ja että vahingonkorvausvaatimusten osalta kanne on jätettävä tutkimatta.

4. Tällä välin, eli 5.6.1990, japanilaisia ajoneuvoja rinnakkaistuontina Martiniquen saarelle tuova *Somaco* toimitti komissiolle vastaavan sisältöisen kantelun, joka kuitenkin liittyi seuraavien yhtiöiden väitettyyn yhteistoimintaan (yhtiöt ovat suluissa mainittujen merkkien virallisia jälleenmyyjiä ja maahantuojia Martiniquen saarella): CCIE (Toyota), SIGAM (Nissan), SAVA (Mazda), SIDA (Honda) ja Auto GM (Mitsubishi).

5. Komissio hylkäsi 5.12.1991 tehdyllä päätöksellään sekä vuosina 1985 ja 1988 tehdyt Ranskan mannermaa-alueeseen liittyvät kantelut että *Somac*on 5.6.1990 tekemän, Martiniquen saareen liittyvän kantelun.

Päätökselle oli kaksi perustetta. Ensimmäisen hylkäämisperusteen mukaan komissio arvioi, että lainvastaisesta yhteistoiminnasta syytettyjen maahantuojien menettely oli todellisuudessa osa sitä politiikkaa, jota Ranskan viranomaiset sovelsivat japanilaisten ajoneuvojen tuonnin osalta. Toisen hylkäämisperusteen mukaan komissio ei katsonut kantelijoiden edun vaativan, että komissio tutkii mahdollisen kilpailusääntöjen rikkomisen, koska 85 artiklan mahdollinen soveltaminen ei korjaisi tilannetta, jonka takia kantelijat katsoivat kärsivänsä vahinkoa.

6. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostetun kumoamiskanteen johdosta komission 5.12.1991 tekemä päätös kumottiin, koska siltä osin kuin siinä oli hylätty kantelut sen perusteella, että kilpailusääntöjen rikkomisesta syytetyillä yrityksillä ei ollut minkäänlaista itsenäisyyttä eikä toimintavapautta, päätös perustui ilmeiseen tosiseikkojen arviointivirheeseen, minkä takia komissio teki oikeudellisen virheen erityisesti jättämällä ottamatta huomioon tiettyä kantelijoiden sille toimittamaa täsmällistä ja yksityiskohtaista selvitysaineistoa. ⁴

Riidanalainen päätös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

2 — Asia T-28/90, *Asia Motor France* ym. v. komissio, tuomio 18.9.1992 (Kok. 1992, s. II-2285).

3 — Komissio oli neuvoston asetuksen N:o 17/19 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetyistä kuulemisista 25 päivänä heinäkuuta 1963 annetun komission asetuksen N:o 99/63/ETY (EYVL 1963, 127, s. 2268) 6 artiklan mukaisesti ilmoittanut kantelijoille, että se ei aikonut ryhtyä toimenpiteisiin niiden kantelujen vuoksi, vaikkakin tämä tapahtui vasta kanteen nostamisen jälkeen. Tietyn oikeuskäytännön mukaan kanne menetti siten merkityksensä. Ks. viimeksi asia C-282/95 P, *Guérin automobiles* v. komissio, tuomio 18.3.1997 (Kok. 1997, s. I-1503) ja siitä poikkeava julkisasiamiehen ratkaisuehdotus, jossa painotettiin yksityisten tehokasta oikeussuojaa.

7. Kyseisen tuomion antamisen jälkeen komissio aloitti tutkiminnan uudelleen. Tämän

4 — Asia T-7/92, *Asia Motor France* ym. v. komissio, tuomio 29.6.1993 (Kok. 1993, s. II-669, 55 kohta).

seurauksena se antoi 13.10.1994 päivätyllä kirjeellään viidelle kantelijana olevalle yritykselle tiedoksi uuden päätöksen, jossa se hylkäsi niiden kantelut. Komissio totesi erityisesti, että Ranskan viranomaiset olivat ottaneet vuonna 1977 käyttöön valtiollisen järjestelmän kolmansista maista tuotavia ajoneuvoja varten. Tässä yhteydessä teollisuusministeriö oli virallisesti hyväksynyt viisi maahantuojaa viiden japanilaisen automerkin yksinmyyjiksi.⁵ Ministeriö ilmoitti vuosittain kullekin niistä, kuinka monta kyseiselle maahantuojalle kuuluvan merkkistä ajoneuvoa se sai korkeintaan tuoda. Ranskan mannermaa-alueella valtion sallima enimmäismäärä oli 3 prosenttia markkinoista ja Martiniquen saarella 15 prosenttia. Hyväksytyt maahantuojat ilmoittivat vuosittain Martiniquen saarella toimiville jälleenmyyjille sallittujen myyntien määrän ja toimittivat tarvittavat asiapaperit rekisteröintiä varten.

Riidanalaisen päätöksen mukaan kyseisillä ja erityisesti Martiniquessa toimivilla maahantuojilla ei ollut kokonaisuutena katsoen minkäänlaista toimintavapautta täytäntöönpanossa Ranskan viranomaisten kehittämää maahantuontijärjestelmää, jota oli täytäntöönpanomenetelmät mukaan lukien pidettävä edelleen yksinomaan valtiollisena. Tämän johdosta oli mahdotonta todeta näiden samojen maahantuojien osalta minkäänlaista perustamissopimuksen 85 artiklan rikkomista. Martiniquen saarella peräisin olevien asiakirjojen, erityisesti 19.10.1987 Martiniquen paikallishallintoviranomaisten luona pidetyn kokouksen pöytäkirjan ja siihen liitetyn esisopimuksen, tutkinta ei myös-

kään antanut aihetta muuttaa tätä päätelmää. Oikeaan asiayhteyteensä palautettuina nämä asiakirjat eivät kyenneet muuttamaan sitä käsitystä, jonka mukaan tarkastellun merkisten japanilaisten ajoneuvojen maahantuontijärjestelmä oli yksinomaan julkisen vallan määräämä ilman, että maahantuojilla oli minkäänlaista itsenäistä asemaa.

Valituksenalainen tuomio

8. Viisi kantelijana olevaa maahantuojaa riitauttivat 13.10.1994 tehdyn päätöksen vaatimalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa päätöksen kumoamista ja samalla vahingonkorvausta kärsimistään vahingoista.

9. Valituksenalaisessa tuomiossa käsiteltiin kanteluissa esitetyt moitteet niiden esittämistä järjestyksen mukaisesti ja arvioitiin ensin maahantuontijärjestelmää Ranskan mannermaa-alueella ja sitten Martiniquen saarella.

Mannermaa-alueen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, ettei ollut olemassa sellaisia oikeussääntöjä, joilla maahantuojat olisi pakotettu toimimaan kanteluissa esitetyllä tavalla, vaan että japanilaisten ajoneuvojen maahantuonnin valvonnasta on sovittu suullisesti Ranskan viranomaisten kanssa.⁶ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion mukaan komissio voi

5 — Kyse on edellä 3 kohdassa mainituista merkeistä.

6 — Ks. valituksenalainen tuomio, 64 kohta.

näissä olosuhteissa laillisesti hylätä kantelut niiden kohteena olevien yritysten toimintavapauden puuttumisen vuoksi ainoastaan, ”jos objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella ilmenee, että kansalliset viranomaiset pakottivat yksipuolisesti ne toimimaan tällä tavalla käyttämällä pakottavia painostuskeinoja, kuten esimerkiksi uhkaamalla valtion toimenpiteillä, joiden takia yritykset saattaisivat kärsiä huomattavia menetyksiä”.⁷ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan komissio ei kuitenkaan tuonut 5.12.1991 tehtyyn ja sittemmin kumottuun päätökseen verrattuna esille uusia seikkoja, jotka voisivat tukea päätelmää, jonka mukaan hyväksytyillä maahantuojilla ei ollut minkäänlaista itsenäistä asemaa. Uudet seikat nimittäin koskivat ainoastaan Martiniquen tilannetta eivätkä mannermaa-aluetta.

Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, että komissio oli arvioinut tosiseikkoja ilmeisen virheellisesti, ja totesi, että ”koska ei ole esitetty seikkoja, jotka osoittaisivat, että kyseessä on ollut — pakottava painostus, jonka takia maahantuojien olisi ollut pakko hyväksyä tuotinsa rajoittaminen, maahantuojien toimintaa, joka on ollut Ranskan hallintoviranomaisten toiveiden mukaista, on ottaen huomioon kaikki asiaankuuluvat riskit ja edut pidettävä niiden kaupallisena valintana”.⁸ Siten päätös kumottiin siltä osin kuin siinä hylättiin

vuosina 1985 ja 1988 tehdyt Ranskan mannermaa-alueen maahantuojien menettelyä koskevat kantelut.

10. Sen sijaan Martiniquen saaren osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komission uudesta tutkinnasta peräisin oleva aineisto oli omiaan osoittamaan, ettei Somacon kantelussaan tarkoittamalla jälleenmyyjillä ollut minkäänlaista toimintavapautta ja ettei Somacon esittämällä aineistolla voitu toisin osoittaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan erityisesti selonteko Martiniquen viranomaisten ja kyseisten yritysten välisestä 19.10.1987 pidetystä kokouksesta ja siihen liitetty esisopimus asiayhteyteensä palautettuina komission aineiston analyysin yhteydessä osoittavat, että jälleenmyyjät olivat pitäneet tarpeellisenä kodifoida viranomaisten yksipuolisesti asettaman, kirjoittamattoman maahantuontipolitiikan välttääkseen tulevaisuudessa järjestyksen konkreettiset soveltamisongelmat, kuten yhden jälleenmyyjän kiintiön ylitykseen liittyvät ongelmat.⁹

11. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi vaatimuksen kumota komission päätös, jossa oli hylätty Somacon kantelu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi myös vahingonkorvausvaatimukset, koska sen mukaan kantajat eivät olleet yksilöineet ”vaaditulla selvyydellä ja täsmällisyydellä sitä, mikä komission tuotta-

7 — Ks. valituksenalainen tuomio, 65 kohta.

8 — Ks. valituksenalainen tuomio, 71 kohta.

9 — Tarkemmista yksityiskohdista ks. jäljempänä 28 kohta ja erityisesti alaviite 24.

muksellinen toiminta aiheuttaisi korvausvelvollisuuden, eikä sitä, minkä laatuista väitetty vahinko on ollut”.¹⁰

Somaccon tekemä valitus

12. Ensimmäisessä oikeusasteessa kantajina olleista Somaco on ainoa tuomioon muutosta hakenut rinnakkaistuoja. Somaco on vedonnut useaan valitusperusteeseen siltä osin kuin tässä tuomiossa hylättiin sen kumoamisvaatimukset sekä vahingonkorvausvaatimukset.

Oikeudenkäyntiväite

13. Komissio on esittänyt kumoamisvaatimusten osalta oikeudenkäyntiväitteen valituksesta, koska siinä ei ilmoiteta täsmällisesti sitä, miltä osin tuomion kumoamista vaaditaan, eikä niitä oikeudellisia perusteita, joihin erityisesti halutaan vedota tämän vaatimuksen tueksi. Komission mukaan Somaccon esittämät valitusperusteet rajoittuvat yleiseen arvosteluun, joka on esitetty ”Perustelujen puutteellisuus ja ristiriitaisuus — Oikeudelliset virheet” -nimisen yleisluonteisen otsikon alle ja joka ei siten täytä EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklassa eikä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyk-

sen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdassa asetettuja edellytyksiä. Lisäksi komission mukaan valituksessa vain muotoillaan uudelleen ensimmäisessä oikeusasteessa oikeudenkäynnin kohteena ollutta komission päätöstä vastaan esitetyt väitteet.

14. Se valvonta, jota yhteisöjen tuomioistuin harjoittaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioiden osalta, ei voi perustamissopimuksessa ja erityisesti sen 168 a artiklassa tarkoitetussa järjestelmässä johtaa kysessä olevan riidan uudelleen tutkimiseen. Yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on sitä vastoin antaa ratkaisu tietyistä erityisistä perusteista, joilla valittaja on riitauttanut tietyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa annetun tuomion osat. Lisäksi näiden perusteiden tulee koskea pelkästään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittamaa oikeudellista arviointia eikä ollenkaan tosiseikkojen arviointia.

Tämä järjestelmä perustuu perustamissopimuksen 168 a artiklaan sisältyvään ja EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklassa sekä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdassa toistettuun periaatteeseen, jonka mukaan muutosta voidaan hakea vain oikeuskysymyksiä koskevilta osilta (perustamissopimuksen 168 a artikla ja EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artikla) ja jonka mukaan valituskirjelmässä on mainittava ne oikeudelliset perusteet ja väitteet, joihin vedotaan (yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohta).

¹⁰ — Ks. valituksenalainen tuomio, 110 kohta.

15. Tuomioistuin on tähän saakka tulkinnut edellä mainittuja oikeussääntöjä riittävän suppeasti, jotta on vältetty se, että kantaja saisi jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esittämänsä perusteet valituksen avulla uudelleen tutkituiksi.

Kaikissa niissä päätöksissä, joissa tuomioistuin on korostanut sitä, että valituksessa on ilmoitettava täsmällisesti se, miltä osin tuomion kumoamista vaaditaan, sekä ne oikeudelliset perusteet, joihin erityisesti halutaan vedota tämän vaatimuksen tueksi,¹¹ tuomioistuin ei kuitenkaan ole jättänyt tutkimatta kuin ne tapaukset, joissa pelkästään kerrataan tai toistetaan sanasta sanaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa jo esitetyt perusteet ja väitteet.

16. Tilanne on kuitenkin eri silloin, kun kantaja tekee valituksen, jonka perusteet kohdistuvat joka tapauksessa tiettyihin ensimmäisen oikeusasteen antaman tuomion kohtiin, vaikkakaan se ei ole esimerkillisen selvästi muotoiltu. Vastaavanlaisessa tilanteessa, kuten nyt esillä olevassa tapauksessa, tuomioistuin voi yksilöidä ne perusteet ja väitteet, jotka ovat valituksen pohjana, vaikka

kantaja ei olekaan nimenomaisesti eritellyt näitä.¹²

Lukuun ottamatta yleisluonteista ja vähämerkityksellistä viittausta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa jo esitettyihin perusteisiin, Somacon valituskirjelmässä on riittävän selvästi erotettavissa kaksi toisistaan erillistä valitusperustetta. Ensimmäisessä valitusperusteessa, joka koskee tuomion perustelujen ristiriitaisuutta, moititaan sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhtäältä, että Ranskan mannermaajäsenalueella toimivia hyväksyttyjä maahantuojia kohtaan ei harjoitettu pakottavaa painostusta, ja katsoi toisaalta päätöksen olevan asianmukaisesti perustellun niiltä osin kuin siinä todettiin näistä samoista maahantuojista riippuvaisia Martiniquessa toimivia jälleenmyyjiä painostetun tällä tavoin. Toisen valitusperusteen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vääristänyt sille esitettyä selvitysaineistoa todetessaan, että Martiniquessa toimivia jälleenmyyjiä oli painostettu pakottavalla tavalla.

Jos lisäksi otetaan huomioon se, että velvollisuudella esittää selvästi ja oikein valitusperusteet pyritään siihen, että asianmukainen kontradiktorinen menettely olisi mahdollinen, täytyy todeta, että esillä olevassa tapauksessa tämä tavoite on saavutettu, koska komissio pyrkii juuri osoittamaan sen, etteivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistui-

11 — Sääntö on toistettu pienin sanaeroin lukuisissa päätöksissä: asia C-244/92 P, Kupka-Florida v. talous- ja sosiaalikomitea, määräys 26.4.1993 (Kok. 1993, s. I-2041, 9 kohta); asia C-26/94 P, X v. komissio, määräys 26.9.1994 (Kok. 1994, s. I-4379, 12 kohta); asia C-62/94 P, Turner v. komissio, määräys 17.10.1995 (Kok. 1995, s. I-3177, 16 kohta) ja asia C-73/95 P, Viho v. komissio, tuomio 24.10.1996 (Kok. 1996, s. I-5457, 25 kohta).

12 — Ks. vastaavasti julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin 16.9.1997 esittämä ratkaisuehdotus asiassa C-8/95 P, New Holland Ford v. komissio, tuomio 28.5.1998 (Kok. 1998, s. I-3175, s. I-3177, 18 kohta).

men perustelut olleet ristiriitaisia ja ettei selvitysaineistoa ole vääristetty.¹³

17. Komissio vetoaa oikeudenkäyntiväitteen myös tosiseikkoja koskevan virheen osalta, jota tuomioistuin ei voi tutkia.

Tältä osin riittää sen toteaminen, että perustelujen ristiriitaisuus tai puutteellisuus on oikeudellinen virhe, joka voi olla valituksen kohteena yhteisöjen tuomioistuimessa, koska tällaisessa tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rikkonut perustamissopimuksen 190 artiklassa määrättyä yleistä oikeusperiaatetta eli tuomioiden perusteluvollisuutta.¹⁴

18. Selvitysaineiston vääristämistä koskevan valitusperusteen osalta voidaan todeta, että se muodostaa ainoan poikkeuksen siitä säännöstä, jonka mukaan ainoastaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida sille esitetyn selvityksen merkitystä todisteina. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetyn selvitysaineiston arviointia ei nimittäin voida pitää sellaisena oikeuskysymyksenä, joka kuuluu yhteisöjen tuomioistuimen valvontaan. Tuomioistuin on kuitenkin varannut itselleen oikeuden valvoa todisteiden arviointia kahdelta kannalta. Ensinnäkin

puhtaasti menettelylliseltä kannalta tuomioistuimen toimivaltaan kuuluu tutkia, onko todisteet hankittu asianmukaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja onko todistustaakkaa ja todistelua koskevia yleisiä oikeusperiaatteita ja oikeussääntöjä asianmukaisesti noudatettu.¹⁵ Toiseksi, ennemminkin aineellisoikeudelliselta kannalta, tuomioistuin on varannut itselleen mahdollisuuden valvoa ”selvitysaineiston vääristämistä”.¹⁶ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yksinomaista toimivaltaa tosiasiaperustan määrittämiseen on siten näiltä osin rajoitettu samoin kuin tapauksessa, jossa sen ”päätelmien asiallinen epätarkkuus” ilmenee sille esitetyistä asiakirjoista.¹⁷

Edellä esitetystä seuraa, että selvitysaineiston vääristämistä koskeva valitusperuste on myös otettava tutkittavaksi, koska se on oikeuskysymyksiä koskeva peruste.

Pääasia

19. Kuten olen jo todennut, Somaco valittaa samalla kertaa sekä kumoamisvaatimusten

13 — Ks. vastaavista syistä ottaa tutkittavaksi valitus, joka väitettiin tehdyksi työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdan vastaisesti, asia C-89/97 P(R), Moccia Irme v. komissio, määräys 30.4.1997 (Kok. 1997, s. I-2327, 36 kohta).

14 — Ks. asia C-283/90 P, Vidrányi v. komissio, tuomio 1.10.1991 (Kok. 1991, s. I-4339, 29 kohta) ja asia C-68/91 P, Moritz v. komissio, tuomio 17.12.1992 (Kok. 1992, s. I-6849).

15 — Ks. asia C-19/95 P, San Marco v. komissio, määräys 17.9.1996 (Kok. 1996, s. I-4435, 40 kohta) ja asia C-140/96 P, Dimitriadis v. tilintarkastustuomioistuin, määräys 16.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5635, 27 kohta).

16 — Ks. asia C-53/92 P, Hilti v. komissio, tuomio 2.3.1994 (Kok. 1994, s. I-667, 42 kohta); asia C-362/95 P, Blackspur DIY ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 16.9.1997 (Kok. 1997, s. I-4775, 29 kohta); asia C-55/97 P, APUFFASS ja AKT v. komissio, määräys 6.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5383, 25 kohta) ja edellä 15 kohdassa mainittu asia Dimitriadis v. tilintarkastustuomioistuin, määräyksen 35 kohta.

17 — Ks. asia C-136/92 P, komissio v. Brazzelli Lualdi ym., tuomio 1.6.1994 (Kok. 1994, s. I-1981, 49 kohta).

että vahingonkorvausvaatimusten hylkäämistä koskevista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion osista. Käyn ensiksi läpi kumoamisvaatimusten hylkäämistä koskevat perusteet.

Komission päätöstä koskevien kumoamisvaatimusten hylkääminen

20. Somacon ensimmäisen valitusperusteen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellut ristiriitaisesti tuomionsa. Erityisesti Somacon mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei olisi pitänyt yhtäältä katsoa selvitetyn, että Ranskan mannermaa-alueella toimivat hyväksytyt maahantuojat olivat keskenään perustamissopimuksen 85 artiklassa tarkoitettussa yhteistyössä, ja toisaalta katsoa, että Ranskan viranomaiset kohdistivat pakottavaa painostusta näistä maahantuojista riippuvaisiin Martiniquessa toimiviin jälleenmyyjiin, minkä johdosta nämä maahantuojat eivät voineet olla missään itsenäisessä yhteistyössä.

21. Tutkittaessa sitä, onko tämä valitusperuste hyväksyttävissä, voidaan tarkastella uudestaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perusteluita. Tutkiessaan komission päätöstä, jossa valittajien kantelut hylättiin sen vuoksi, että Ranskan viranomaiset olivat pakottaneet yritykset kyseiseen toimintaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli ensin Ranskan mannermaa-alueella vallitsevan tilanteen osalta sitä, onko

siellä sellaisia oikeussääntöjä, jotka pakottavat japanilaisten ajoneuvojen maahantuojat toimimaan kanteluissa mainitulla tavalla.

Kuten on tunnettua, perustamissopimuksen 85 ja 86 artikla koskevat ainoastaan yritysten omasta aloitteestaan toteuttamaa kilpailua rajoittavaa menettelyä, eikä niitä sovelleta silloin, kun kilpailua rajoittavasta menettelystä määrätään kansallisessa lainsäädännössä tai kun siinä luodaan sellaiset oikeudelliset puitteet, jotka itsessään eliminoivat mahdollisuuden yritysten kilpailuun.¹⁸ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tällaisia kansallisia säännöksiä ei kuitenkaan ollut, kun otettiin huomioon Ranskan viranomaisten antama vastaus, joka ei ollut ristiriidassa muuhun aineistoon nähden ja jonka mukaan ”japanilaisten ajoneuvojen maahantuonnin valvonta Ranskassa on perustunut pelkästään suulliseen menettelyyn”.¹⁹

22. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi siten, että 85 artiklan rikkomista koskevat kantelut hylkäävä komission päätös on perusteltu ainoastaan sillä edellytyksellä, että voidaan osoittaa kansallisten viranomaisten

18 — Ks. yhdistetyt asiat 40/73—48/73, 50/73, 54/73—56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, Suiker Unie ym. v. komissio, tuomio 16.12.1975 (Kok. 1975, s. 1663, 57—72 kohta) ja viimeisimpänä yhdistetyt asiat C-359/95 P ja C-379/95 P, komissio ja Ranska v. Ladbroke Racing, tuomio 11.11.1997 (Kok. 1997, s. I-6265, 33 ja 34 kohta). Sama periaate on sen oikeuskäytännön pohjana, jossa todetaan, että perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklaa ei sovelleta kansalliseen lainsäädäntöön, jolla ei ole mitään yhteyttä yritysten kilpailua rajoittavaan toimintaan, vaikka kansallisella lainsäädännöllä itsellään onkin kilpailua rajoittava vaikutus; ks. asia C-2/91, Meng, tuomio 17.11.1993 (Kok. 1993, s. I-5751, 14—22 kohta) ja asia C-245/91, Ohra Schadeverzekeringen, tuomio 17.11.1993 (Kok. 1993, s. I-5851, 10—15 kohta).

19 — Ks. valituksenalainen tuomio, 64 kohta.

käyttävän "pakottavia painostuskeinoja", joiden tarkoituksena on pakottaa yritykset kilpailua rajoittavaan toimintaan.²⁰ Komission päätöksen perustana olevan aineiston tutkiminen ei kuitenkaan osoittanut, että tällaisia "pakottavia painostuskeinoja" olisi käytetty. Koska ei voitu sulkea pois sitä mahdollisuutta, että kyseiset yritykset ovat toimineet itsenäisesti, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi tältä osin kantelut hylänneen päätöksen, joka perustui juuri tämän mahdollisuuden poissulkemiseen.

Toisin sanoen välttämättömänä edellytyksenä riidanalaisen päätöksen pätemättömyydelle ei ollut se, että yritysten osoitetaan olleen 85 artiklassa kielletyssä yhteistyössä (mitä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siis ole vahvistanut) vaan riittävää oli se, että komission todettiin arvioineen väärin toiseikkoja. Komissio oli nimittäin arvioinut tutkinnan aikana saamansa riittämättömän selvityksen (eli ainoastaan Ranskan viranomaisten lausumien) perusteella, että 85 artiklan pääasiallinen soveltamisedellytys, eli yritysten toimintavapaus viranomaisiin nähden, puuttui.

23. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole vahvistanut Ranskan man-

nermaalla toimivien hyväksytyjen maahan-tuojien olleen kielletyssä yhteistoiminnassa, ei ole perustetta katsoa, että tuomio olisi ristiriitainen siltä osin kuin siinä todettiin näistä japanilaisten ajoneuvojen maahantuojista riippuvaisiin Martiniquessa toimiviin jälleenmyyjiin kohdistuvan pakottavia painostuskeinoja.

Tästä seuraa, että ensimmäistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioon kohdistuvaa valitusperustetta ei voida hyväksyä.

24. Somacon *toisen valitusperusteen* mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa on vääristetty Somacon esittämää selvitystä ja varsinkin kahta edellä mainittua asiakirjaa eli 19.10.1987 pidetystä Martiniquessa toimivien Mazda-, Nissan-, Toyota-, Honda- ja Mitsubishi-merkkisten ajoneuvojen jälleenmyyjien, teollisuusministeriön edustajan ja Ranskan merentakaisten departementtien ja alueiden hallinnon edustajan kokouksesta tehtyä selontekoa ja esisopimusta, jonka kyseiset yritykset olivat allekirjoittaneet samana päivänä prefektin läsnäollessa.

Somacon mukaan nämä kaksi asiakirjaa sisältävät sanatarkkoja lausekkeita ja ilmaisuja, joiden perusteella on pääteltävä, että jälleenmyyjät olivat selvästikin tehneet sopimuksen niin, ettei julkinen valta ollut niitä mitenkään painostanut. Somaco korostaa erityisesti, että

20 — Ks. valituksenalainen tuomio, 65 kohta. Sivuhuomautuksena (valitusperusteissa ei käsitellä tätä seikkaa) on syytä todeta, että viittaus ei-normatiivisiin pakotuskeinoihin, jotka ilman muuta tarkennusta on luokiteltu "pakottavaksi painostukseksi" ja jotka olisivat aiheuttaneet yritysten kilpailua rajoittavan toiminnan, on hieman erikoinen. Esimerkiksi viittausta tilanteeseen, jossa "[uhataan] valtion toimenpiteillä, joiden takia yritykset saattaisivat kärsiä huomattavia menetyksiä", tausta-ajatuksena näyttää olevan se, että viranomaiset ovat syyllistyneet laittomaan toimintaan.

esisopimuksessa otetaan huomioon jälleenmyyjien tekemä päätös ("paikalla olleet jälleenmyyjät päättivät"), jossa pääosin sovitaan keskinäisestä tuonnin rajoittamisesta 15 prosenttiin kokonaismarkkinoista ja siitä, että jälleenmyyjät valvovat tämän rajoituksen noudattamista tarkemmin määrittelemättömällä tavalla ("hyväksyä keskinäisen rajoituksen, jonka suuruus on — — 15 prosenttia kokonaismarkkinoista; lisäksi ne päättivät noudattaa tiukasti tätä rajoitusta ja tarvittaessa valvoa toistensa toimintaa"). Somaco mainitsee merkityksellisenä seikkana myös sen, että jälleenmyyjät ilmoittivat haluavansa pitää mahdollisia välillään olevia erimielisyyksiä sellaisina, jotka ne ratkaisevat keskenään (kokoukseen osallistuneet "pyrkivät kaikkiin keinoin keskenään ratkaisemaan välillään olevat erimielisyydet").

Mitä tulee esisopimukseen, jossa jaetaan markkinaosuudet eri automerkkien kesken ja jossa sovitaan korvaamisenettelystä Toyotan kiintiön ylittämisen johdosta, Somaco korostaa esisopimuksen sopimusoikeudellista luonnetta, josta on osoituksena siinä käytetty terminologia sekä eräänlainen purkulauseke, joka on tarkoitettu käytettäväksi tilanteessa, jossa joku sopimuksen osapuolista rikkoo sopimuksesta johtuvaa velvollisuutta.

25. Somacon mukaan katsoessaan, ettei näillä asiakirjoilla ollut merkitystä todisteina 85 artiklan rikkomisesta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin syyllistyi välttämättä näiden asiakirjojen "vääristämiseen". Seuraavaksi tutkitaankin ensimmäisen oikeusasteen

tuomioistuimen perusteluja sillä käytössään olleeseen selvitysaineistoon nähden, ja tältä osin on muistettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli asiassa Asia Motor France ym. vastaan komissio 29.6.1993 antamassaan tuomiossa nimenomaisesti katsonut esisopimuksen olevan "varsin todistusvoimainen siltä osin kuin — — jälleenmyyjien välillä todennäköisesti vallitsi yksimielisyyss".²¹

26. Todettuaan ensin, että myöskaan Martiniquessa ei ollut sellaisia oikeussääntöjä, joilla jälleenmyyjät olisi pakotettu kantelussa tarkoitettuun toimintaan, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tarpeelliseksi selvittää sitä, kohdistivatko viranomaiset "pakottavaa painostusta" Martiniquessa toimiviin jälleenmyyjiin, jotta nämä omaksuisivat kantelussa tarkoitetun käyttäytymisen.

Selvittäessään tätä kysymystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi myös uutta selvitysaineistoa sen selvityksen lisäksi, jota asianosaiset ja erityisesti komissio olivat sille esittäneet asiassa Asia Motor France ym. vastaan komissio.

27. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin mainitsee erityisesti merentakaisten departe-

21 — Ks. edellä alaviiteessä 4 mainittu asia Asia Motor France ym. v. komissio, tuomion 43 kohta.

menttien ja alueiden ministeriön valtiosihteerin 19.8.1982 päivätyn, Antillien ja Guyanan ulkomaalaisten ajoneuvojen maahantuojaan ryhmittymälle osoitetun kirjeen, jossa vahvistetaan, että hillitäkseen japanilaisten ajoneuvojen runsasta tuontia merentakaisiin departementteihin ja alueisiin viranomaiset ryhtyivät vuodesta 1980 alkaen toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena oli vähentää näiden ajoneuvojen myyntiä kyseisissä departementteissa. Lisäksi kirjeestä ilmenee, että tällä Ranskan mannermaalla täytöntöönpannun järjestelmän kanssa analogisella muttei identtisellä järjestelmällä mahdollistettiin japanilaisten automerkkien tuonnin rajoittaminen 15 prosenttiin.²²

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki myös Martiniquen paikallishallintoviranomaisten ja alueen jälleenmyyjien välistä kirjeenvaihtoa, jossa vahvistetaan se, että Ranskan keskushallintoviranomaiset olivat asettaneet japanilaisia ajoneuvoja koskevan tuontirajoituksen, sekä se, että nämä viranomaiset ilmoittivat kiintiöt Martiniquen paikallishallintoviranomaisille, jotka puolestaan ilmoittivat ne jälleenmyyjille.²³ Ranskan keskushallintoviranomaiset myös jakoivat tyyppikatsastustodistukset, jotka ovat välttämättömiä myydyn auton rekisteröimiseksi.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki myös Nissan-merkkisten autojen jälleenmyyjän 3.9.1986 päivätyn, Martiniquen prefektille osoitetun kirjeen, jossa tämä

jälleenmyyjä valitti — muistutettuaan ensin japanilaisille ajoneuvoille muutamaa vuotta aiemmin asetetusta tuontikiintiöstä ja siitä, että tämän seurauksena Ranskan viranomaiset antoivat Ranskassa toimiville maahantuojille vuosittain ohjeet, joiden mukaan voidaan antaa vain tietty määrä tyyppikatsastustodistuksia — että sille myönnetty kiintiö on aivan liian alhainen ja pienenee joka vuosi lisää. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että jos jälleenmyyjien kiintiöt riippuvat niiden välistä sopimuksesta, kantelu olisi pitänyt viranomaisten sijasta osoittaa kilpaileville yrityksille ja tarkoituksena olisi pitänyt olla sopimuksen sisällön muuttaminen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan ei ole todennäköistä, että rajoitus 15 prosenttiin markkinoista perustuu jälleenmyyjien itsenäiseen valintaan; tämän sopimuksen seurauksena niiden markkinat nimittäin pienenevät komission antamien tietojen mukaan — joita Somaco ei ole kiistänyt — 50 prosentilla.

28. Edellä mainitun selvitysaineiston perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi aiheelliseksi tarkistaa asiassa Asia Motor France ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa omaksumaansa käsitystä Somacon esittämistä asiakirjoista. Erityisesti ministeriöiden välisen, 19.10.1987 pidetyn kokouksen selonteko ja siihen liitetty esisopimus näyttävät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tukevan väitettä viranomaisten vuodesta 1982 alkaen yksipuolisesti asettaman, kirjoittamattoman maahantuontipolitiikan kodifoinnista, johon komissio oli viitannut; tällä kodifoinnilla haluttiin sekä ratkaista Toyotan jälleenmyyjään liittyvä ongelma, joka oli ilmennyt maahantuontipolitiikan konkreettisessa

22 — Ks. valituksenalainen tuomio, 82 kohta.

23 — Ks. valituksenalainen tuomio, 83 kohta, jossa on esimerkinomaisesti mainittu 29.12.1987 ja tammikuussa 1991 päivätyn kirjeet.

soveltamisessa, että välttää tulevaisuudessa samankaltaiset ongelmat.²⁴

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki myös muut Somacon sille toimittamat asiakirjat ja totesi, että osa näistä käsitteli tilannetta Ranskan mannermaa-alueella eikä Martiniquessa. Tämä koskee teollisuusministeriön 1.7.1987 päivättyä kirjettä, jossa käsitellään erityisesti vain Ranskan mannermaa-alueen maahantuontijärjestelmään liittyen kantelijana olleen Cesbronin tilannetta. Mitä tulee muihin asiakirjoihin, kuten Antillien ja Guyanan ulkomaalaisten ajoneuvojen maahantuojien ryhmittymän tammikuussa 1981 Ranskan tasavallan presidentille osoittamaan kirjeeseen, Martiniquen paikallishallintoveranomaisten 1.10.1987 pidetyn kokouksen selontekoon ja Martiniquen prefektin 22.9.1987 päivättyyn teleksiin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kyse oli joko paikallisten maahantuojien huolesta vielä vahvistamattoman kiintiön käyttöön ottamisesta (tammikuussa 1981 päivätty kirje), tai asiakirjoista, joilla yritettiin ratkaista Toyotan maahantuojan aiheuttama ongelma. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tästä selvitysaineistosta ei missään tapauksessa voida johtaa perustamissopimuksen 85 artiklassa tarkoitetun yritysten yhteistoiminnan olemassaoloa.

24 — Ks. valituksenalainen tuomio, 95 kohta. Ei ole kiistetty sitä, että Toyotan jälleenmyyjä ylitti vuosina 1982—1986 sille myönnetyn kiintiön rekisteröimällä kiintiönsä ylittävät ajoneuvot väliaikaisin rekisterikilvin (W/W-kilvet). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimitetuista asiakirjoista käy ilmi, että Ranskan veranomaiset päättivät vuodesta 1987 alkaen sisällyttää vasteres väliaikaisen rekisteritodistuksen kullekin merkille annettuun kiintiöön. Jäljellä oli kuitenkin vielä Toyotan jälleenmyyjän kiintiön ylityksen korvaaminen. 19.10.1987 pidetyn kokouksen selonteko ja siihen liitetty esisopimus käsittelevät pääosin juuri tätä ongelmaa.

29. Kun on näin tuotu esiin, miltä osin Somaco on riitauttanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman selvitysaineiston arvioinnin, on aiheellista tutkia, vääristikö ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin selvitysaineistoa tässä arvioinnissaan. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä, jonka mukaan tällainen virhe voi olla yhteisöjen tuomioistuimen valvonnan kohteena, ei kuitenkaan ole koskaan tarkennettu edes esimerkkien avulla, minkälaiseen arviointivirheeseen sillä konkreettisesti viitataan.²⁵

Koska kyseessä oleva virhe johtaa poikkeukseen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle yksinomaisesti kuuluvasta tosiseikkojen arvioinnista, on aiheellista määritellä sen rajat rajoittavasti, jotta estettäisiin se, että perustamissopimuksessa määritelty tuomioistuimien toimivallan jako hämärtyy.²⁶ Tämän vuoksi käsitteeseen todisteiden vääristäminen ei ole syytä katsoa kuuluvaksi kuin ne tilanteet, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittamassa selvitysaineiston arvioinnissa tekemä päättelyvirhe on niin vakava ja ilmeinen, että se loppujen lopuksi merkitsee ainakin asiakirjaselvityksen osalta samaa kuin se, että

25 — Kaikissa edellä alaviiteessä 16 mainituissa päätöksissä todisteiden vääristäminen on vain mainittu poikkeuksena siitä, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittama selvitysaineiston arviointia voida valvoa, ilman että sitä on konkreettisesti koskaan yksilöity.

26 — Julkisasiamies Jacobs on edellä alaviiteessä 16 mainituissa asiassa Hillu v. komissio antamassaan ratkaisuehdotuksessa kannattanut oikeuskysymyksen käsitteen rajoittavaa tulkintaa, jolla taataan se, että tosiseikkoja koskevaa virhettä, vaikka ilmeistäkin, ei voida saattaa valvonnan alaiseksi; tältä osin hän on viitannut kilpailualan oikeusriitoihin, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksessä itsessään valvotaan hyvin laaja-alaisesti komission perustelua päätöstä (46 kohta). Julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomer on myös ollut tätä mieltä edellä alaviiteessä 12 mainituissa asiassa New Holland Ford v. komissio esittämässään ratkaisuehdotuksessa (16 kohta).

asiakirja-aineistosta ilmenevä tosiseikasto on määritetty asiallisesti epätasaisesti.²⁷

30. Esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi Somacon sille esittämiä asiakirjoja, joiden se on katsonut ensi näkemältä olevan vakava viite itsenäisestä toiminnasta,²⁸ sijoittamalla ne laajempaan asiayhteyteen, jossa komission toimittamilla edellä mainituilla asiakirjoilla, joiden todistusarvoa kantaja sitä paitsi ei ole kiistänyt, on myös tärkeä merkitys. Tämän muun selvitysaineiston perusteella, jolla voidaan järkevästi tukea väitettä siitä, että viranomaiset päättivät tuontikiintiöistä ilman jälleenvyyjiä aktiivista osallistumista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi voivansa muodostaa oikean käsityksen tosiseikastosta niin, että myös 19.10.1987 pidetyn kokouksen selonteko ja esisopimus voidaan selittää yhteensopivasti.

Hyväksyttiinpä tämä tilanteen kokonaisarvio tai ei, joka tapauksessa vaikuttaa siltä, ettei tähän arviointiin ole vaikuttanut sen kohteena olevien todisteiden minkäänlainen vääristäminen, minkä vuoksi tämä valitusperuste on hylättävä.

31. Valittaja on esittänyt vielä vastauskirjelmässään uuden perusteen, joka liittyy ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemään todisteiden arviointiin. Somaco tuo

erityisesti esille, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin analysoi ensin komission sille esittämät todisteet, jotka tukevat pakottavan painostuksen olemassaoloa, ja vasta siten valittajan esittämät asiakirjat. Tämä menettely on kääntänyt perustamissopimuksen 85 artiklassa tarkoitetun olettaman, jossa lähdetään siitä, että yritykset toimivat itsenäisesti omasta aloitteestaan, eikä siitä, että niiden käyttäytyminen johtuisi joistain muista syistä.

Sen lisäksi, että kyseistä väitettä ei voida ottaa tutkittavaksi, koska se on esitetty vasta vastausvaiheessa, se on selvästi myös perusteeton.

Ensinnäkään se, että tuomiossa tutkitaan osapuolten esittämä selvitysaineisto jossakin tietyssä järjestyksessä, ei voi aiheuttaa päätöksen pätemättömyyttä. Toiseksi, perustamissopimuksen 85 artiklassa ei määrätä mistään todistelua ja asian selvittämistä koskevista säännöistä, kuten presumptioista tai muista todistustaakan helpotuksista, vaan se sisältää aineellisoikeudellisen oikeussäännön. Tästä seuraa, että komission päätöksestä tehdyn kumoamiskanteen osalta kantajan tulee esittää todisteet vaatimuksensa aiheellisuudesta, kun taas vastaajana olevan toimielimen on todistettava puolustuksensa tueksi esittämänsä seikat, joilla se pyrkii osoittamaan tekemänsä toimenpiteen laillisuuden. Tämä vastaa oikeudenkäynneissä vallitsevaa perustavanlaatuaista periaatetta, jota noudetaan jäsenvaltioiden oikeuskäytännöissä,

27 — Ks. tästä virheestä, jota on myös poikkeuksellisesti pidetty oikeudellisenä virheenä, edellä alaviitteessä 17 mainittu asia *Brazzelli Lualdi ym. v. komissio*.

28 — Ks. valituksenalainen tuomio, 91 kohta.

vaikkakin pienin eroin.²⁹ Esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sovelsi tätä periaatetta asianmukaisesti.

Näin ollen tämäkin valitusperuste on hylättävä.

Vahingonkorvausvaatimusten hylkääminen

32. Somaco vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta vahingonkorvausta siitä vahingosta, jonka se on kärsinyt komission menettelyn johdosta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti vaatimuksen tutkimatta. Se vetosi vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan ”kannekirjelmässä, jolla pyritään saamaan korvaus yhteisön toimielimen aiheuttamista vahingoista, on mainittava seikat, joiden perusteella voidaan tunnistaa kantajan moittima toimielimen toiminta, syyt, joiden takia kantaja arvioi, että toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys, ja vahinko, jonka kantaja väittää kärsineensä ja tämän vahingon laatu ja laajuus”.³⁰

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, jolle oli esitetty vain lukuja, joiden väitettiin osoittavan kärsityn vahingon, ja jolle oli todettu, että se vahinko, josta komissio on

vastuussa, voidaan määrittää laskemalla näille määrille tavanomainen korko asian käsittelyn lopettamiseksi tehdyn päätöksen ja annettavan tuomion väliseltä ajalta, totesi oikeute-tusti, ettei komission korvausvastuun perustavaa menettelyä eikä väitetyn vahingon laatua ollut yksilöity.³¹

33. Kuten tiedetään, sen asianosaisen tehtävänä, joka vaatii yhteisöltä vahingonkorvausta, on esittää riittävät todisteet väitetyn vahingon aiheutumisesta ja laajuudesta sekä osoittaa tämän vahingon ja yhteisön toimielinten moitittavan menettelyn välinen syy-yhteys.³²

Mitään näistä seikoista ei ole tuettu todisteilla. Pyrkiessään perustelemaan, että todistustaakka ei kuulu sille, Somaco vetoaa turhaan tuomioistuimen oikeuskäytännössä kehitettyyn jäsenvaltion vastuuseen yhteisön oikeuden rikkomisesta. Vaikka onkin totta, että yksityisten suojelun tason tulee olla sama riippumatta siitä, onko kysymys yhteisön toimielimen aiheuttamasta vahingosta vai vahingosta, jonka jäsenvaltio on aiheuttanut yhteisön oikeutta rikkomalla,³³

29 — Ks. oikeuskirjallisuudesta Vandersanden ja Barav, *Contentieux communautaire*, Bruxelles, 1977, s. 50 ja Lasok, *The European Court of Justice. Practice and Procedure*, 2. painos, London, 1994, s. 362. Ks. yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä asia 44/76, *Milch-, Fett- und Eier-Kontor v. neuvosto ja komissio*, tuomio 2.3.1977 (Kok. 1977, s. 393, 16 kohta) ja asia 346/82, *Favre v. konussio*, tuomio 30.5.1984 (Kok. 1984, s. 2269, 31—32 kohta).

30 — Ks. valituksenalainen tuomio, 107 kohta.

31 — Ks. valituksenalainen tuomio, 110 kohta.

32 — Tämä periaate vastaa tuomioistuimessa kehitettyä oikeuskäytäntöä: ks. asia 26/74, *Roquette frères v. komissio*, tuomio 21.5.1976 (Kok. 1976, s. 677, 22—23 kohta) ja viimeisimpänä edellä alaviitteessä 16 mainittu asia *Blackspur DIY ym. v. neuvosto ja komissio*, tuomion 31 kohta.

33 — Tämän vaatimuksen muotoiluun oli tilaisuus jo yhdistetyissä asioissa C-46/93 ja C-48/93, *Brasserie du pêcheur ja Factortame*, tuomio 5.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1029) esitettyssä julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa, ratkaisuehdotuksen 66 kohta.

tämä ei kuitenkaan voi johtaa todistustaakka-säännösten muuttamiseen. Tässä yhteydessä riittää maininta siitä, että myös sen, joka vaatii kansallisessa tuomioistuimessa vahingonkorvausta, on näytettävä toteen niiden edellytysten täyttyminen, jotka koskevat jäsenvaltion vastuuta yhteisön oikeuden rikkomisesta.

Tämän vuoksi tämä valitusperuste on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

34. Kaikkien valitusperusteiden hylkääminen johtaa pääsääntöisesti siihen, että yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan määräysten mukaisesti

asianosainen, joka häviää asian, eli tässä tapauksessa valittaja, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Työjärjestyksen 69 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä, tuomioistuin voi määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan.

35. Esillä olevassa asiassa komissio hävisi esittämänsä oikeudenkäyntiväitteen. Ottaen huomioon tapauksen erityispiirteet,³⁴ selvitysaineiston vääristämistä selventävän oikeuskäytännön puuttuminen ja se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut epätasomallista ja uutta käsitettä, eli julkisen vallan harjoittamaa pakottavaa painostusta, joka poisti yritysten toimintavapauden, ehdotan, että tuomioistuin määrää, että komissio vastaa itse kulujensa neljäsosasta.

36. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

- hylkää valituksen perusteettomana;
- velvoittaa Somaco SARLin korvaamaan kolme neljäsosaa komission oikeudenkäyntikuluista mukaan lukien menettelystä yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

34 — Tässä viitataan siihen hieman erikoiseen seikkaan, että komissio, jolle oli kanneltu siitä, että viranomaiset määrsivät ilman varsinaista oikeusperustaa tiettyjen yritysten markkinaosuuksista, ei katsonut sille perustamissopimuksen 155 ja 169 artiklassa määrättyjen tehtävien puitteissa aiheelliseksi tarkastaa, vähentääkö tämä toiminta kilpailua koskevien määräysten tehokasta vaikutusta ja rikkooko kyseinen jäsenvaltio näin perustamissopimuksen 3, 5 ja 85 artiklaa.